

Fényképezőgéppel világunk körül

Kanyó Ferenc fotókiállítása elé

Mennyi megrázó, mennyi megrendítő pillanatot örökített meg Kanyó Ferenc fotóművész egyetlen esztendőben: 1989-ben! S mindebből mindössze százat választott ki, hogy kiállítást rendezzen októbertől december 15-éig Németországban Baden-Württembergben. Micsoda év volt! Hatalmas tömegeket hőmpolygató tüntetések! Március 15-e; júniusban Nagy Imrét méltó újratemetése; a Hősök terét elárasztó százazrek... Majd a türelmetlen NDK-menekültek Budapesten... a világtörténelmi fordulatot hozó határok megnyitása, aztán a hírhedt vasfüggöny áttörése...

„Ez jómagam képeztem” Kanyó Ferenc fotóművész portréja

Kanyó Ferenc, a kitűnő kolléga mindenütt ott volt, ahol ott lenni érdemes volt. S mint ha már akkor is tudta volna — a történelem pillanatában, hogy leendő kiállításainak kockáit gyűjti össze. Tudatosan dolgozott — a múltat a jelennel s a jelent a jövővel fűzve össze.

Egyetlen mércével

Amikor e németországi kiállítás katalógusát megkaptam (Für Lajos bevezetőjével) jóleső érzés töltött el: Megint talpra állt mint mindig, ha elbocsátották valahonnét, vagy ha maga mondott fel valahol, tisztességét sértő helyzetekben. Életének legnehezebb, leghetetlen pillanataiból eredményesen vágta ki magát, és olyan nyugalommal és méltósággal, mint rajta kívül senki a szakmában. Ezek a viharos esztendő megmutatták, mennyit ér.

„Saját koordinátarendszert állít föl az ember és ott mozog” — mondta olykor, ha nem tudta újabb járomba dugni a fejét, és elegánsan — mondhatnám angolosan — távozott; angol nyelvviskolájába — csepeli házának alagsorá-

ba. Ez volt a biztos háttér; meghitt kis osztályterem, padokkal, dobogóval, táblával krétával és térképpel a falon. Vállalkozását a Travel Photo-t akkor hozták létre, amikor már túl sok nyelvviskolára nyílt a fővárosban, és ő ismét nem tudta elviselni, hogy a szakmában valaki kétféle mércével mér: egyikkel önmagát, a másikkal kollégáit. 1992-ben Szcíliaában készített fotójával elnyerte az év legjobb óriásplakátja díját.

Karám nélkül

Legutóbbi találkozásunkkor még az MDF hírlap-fotóriportere volt; a választást követő új helyzetben azonban neki is távoznia kellett. — Bukott párt lépítkeznek... — mosolygta és elegánsan távozott. Nem szokott megjegyezni, kétségbeesni, de reális terveket készít ilyenkor, biztos kapaszkodókkal. Ez a németországi kiállítás is csak egy kapaszkodó, reményt ad a kilábalásra.

Tökés Lászlót első magyarországi útján ismertem igazán meg, amikor 1990-ben Debrecenből Pápaiig és Szeged fel-

Szentendrén — két héten át — tudósítottunk az eseményről. Sosem toladott, sosem erőszakoskodott, mégis jelen volt. Ekkor döbbsentem rá, hogy a fotóriporter szakmát is lehet elegánsan, úri módon művelni. Eddig erre húszéves pályafutásom óta nem volt példa. Talán Lázár Ervin író (akivel rövid időre egy laphoz sodort bennünket a rendszerváltás szele) jellemezte őt a legtalálósabban, amikor naponta így köszönt neki: „Üdvözöllek, gróf úr!”

Hiába volt a majd fél évszázados ámitás a naplopó burzsoákról, azért az ember úgy tudja, hogy egy úr betartja a szavát, megtartja az ígéretét; még ha az csupán egy riportkép leadásának határideje is. Pontosan azt és pontosan úgy adja le, ahogyan azt kérték.

Emlékezés a kivégzett harcostársra október 28-án

Legföljebb mindig jobbat, amit várnak. Mindig kellemes meglepetést okozva, és feltétlenül a saját koordinátarendszerében mozogva. Azaz ketrec nélkül. Pontosabban ketrec és karám nélkül. A pártból is akkor lépett ki, amikor az első lépéseket tette meg el-távolodóban önmagától. Amikor már rég nem volt fórum és alapítót dobta ki magából. Akkoriban kérdezte tőlem:

„Nem vetted észre, hogy az ember úgy is kerülhet ketrecbe, ha kívül van, mert sok nagy ketrecet építenek köré?”

Ismét sikerül?

Ahogy nézem a badeni kiállítás tájékoztatójában életrajzi adatait, abból is az derül ki, hogy mindig külsőként vagy szabadfoglalkozású fotósként dolgozott. Így jöttek létre korábbi kiállításai: *Zempléni pillanatok* (1973), *Barangolás Erdélyben* (1974), *Hétköznapiak Bács-Kiskunban* (1978), *Színházi képek* (Kecskeméten, 1979), *Várostan falu* (szociográfia), *Életjel* (1980). (Ekkor a müncheni fotómagazin hat oldalal mutatja be.) *Tanyavilág* (1981).

1983—89 között nem fotografál, de 1989-ben politi-

A Pesti Szalon Könyvkiadó

Babits és Csinszka levelezése

„Kedves Csinszka! Drága Mis!” címmel első alkalommal látott napvilágot *Babits Mihály és Boncza Berta*, azaz *Csinszka* levelezése. A könyvet *Nemeskéri Erika* állította össze, ő látta el jegyzetekkel, ugyancsak az ő tollából származik az utószó is. A Pesti Szalon Könyvkiadó irodalomtörténeti ritkaságát az Írók Boltjában mutatták be.

Ady özvegye, Csinszka, illetőleg Babits levelei 1919. februárja és 1920. augusztusa között íródtak. A hatvanégy levélből egy rövid szerelem rajzolódik ki, amely telve volt gyötrelmekkel, kihívásokkal és viszályokkal. A levelezés 1920-ban szakadt meg, amikor is Csinszka *Márfy Ödön* festőművész felesége lett. A levelek, rövidke üzenetek döntő többsége Csinszka hagyatékából származik. A kötetet „a szereplőket ábrázoló” fekete-fehér fényképfelvételek, Csinszka-rajzok egészítik ki. A könyvben helyet kaptak Csinszka saját kezű leveleinek fotómásolatai is.

Gyermek néptáncosok találkozója Mendén

A Pest megyei gyermek néptáncgyűttesek találkozója rendezte meg november 26-án a Pest Megyei Népművészeti Egyesület és a mendei Petőfi Sándor Művelődési Ház. Részt vesznek a gödöllői, ináncsi, isaszegi, kókai, mendei, nagykátai, ráckevei, szigetújfalu, tápiószentmártoni, ürömi, számboki gyermek néptáncosok. A bemutatók délelőtt 10 órakor kezdődnek. A műsor idején a részt vevő zenekarok közreműködésével táncház is lesz, majd 14 órától szakmai értékelés következik.

Könyvespolc

Már nem sajjog

Tizenhárom mai költő húsz verse egy kötetben — a Balassi és a Cserépfalvi közös kiadványa: *József Attila legszébb öregkori versei*.

Szabad-e ilyen csinálni? — fogalmazza helyettünk is a kérdést *Zelki János* a kötet beköszöntőjében, s a versszerzők nevében is megvallja, így kezdődött, aggályokkal. Hogyan sikerült mégis a kérdésen, kétségen túljutni, arra nincs egyöntetű válasz. Az ihlet hiánya?

Döbbenéssel fogadtam a hírt, hogy megjelent, legalább olyan nyugtalanító balsejtelemmel, mint az *És* nemrégiben kifutott legrosszabb verspályázatát. De az sem volt megnyugtató, amikor kezembe vettem a sötét túrkiz borítású kötetet, rajta a költő kézírását imitáló címmel: *Már nem sajjog...*

A bevezetőben (kellett a fiatalosan nyegle hang az ajánláshoz) bátorításul ezt olvasom: „nincsenek kérdések, csak ez van itt, ez a kötet, tessék elolvasni”. Versfaló szenvedélyvel, egy szuszra pásztázom végig a sorokat, s aztán újból előlről, betűre betű, az elsőtől az utolsóig.

Mint egy ráolvasás — ámulok, s aztán lélekben kívül tér és idő korlátain lesem a valamelyest felépült költőt, amint verset ír, ötven-, hatvan-, hetvenévesen, és csodálom, ahogy ők tizenhárman körbejárják, marasztalják, vendéglik. Nyolcvankilenc éves lenne, még ünneplik. Szemmel kísérik gyöttrődéses, skizoid lelki mutatványait.

„A felét élte le életének, akkor összepakolt, fogta a bőrröndjét és kiment a vonatjához. Persze akármilyen módon nem lehet felülni arra a szerelvényre, csak a legjobb... indulatlal.” Keserű a tudás, orfeuszi az élmény, melyek itt versékké fakadtak. Hogy felsejlik-e fényükben az öreg József Attila-i kép, yitatható. Az viszont nem, hogy a költő az övek — s e versek villámfényénél még jobban kitetszik: a miénk.

József Attila évtizedekig kéziratban maradt önelemző írását (Szabad ötletek jegyzéke) underground kalózkidadások után 1990-ben Stoll Béla jegyzeteivel az Atlantisz megjelentette. A Balassi és Jogi kiadók 1992-ben *Miért fáj ma is* címmel apokrif iratokat adott közre. S most ők tizenhárman: *Balla Zsófia, Bodor Béla, Ferencz Győző, Gergely Ágnes, Imre Flóra, Kántor Péter, Nádasdy Ádám, Orbán Ottó, Parti Nagy Lajos, Rakovszky Zsuzsa, Somlyó György, Takács Vera, Várady Szabolcs*, „kérdezik naponta: Él-s-e” (Várady Szabolcs). S aztán hirdetik: „az ufó is tőle tanulja a nehéz emberi beszédet, hogy összetákolja a képet, amelyből aztán majd kilép, hátrahagyva a Holt vidéket, a tigrisét és az őzikét”.

Él hát a mítosz, sokszor átértelmezetten, de elevenen ma is.

Balázs Adina

Zentáról a nagyvilág

Andruskó Károly újabb linómetszetei

A Bácskában, Zentán élő nyolcvanasztendő grafikusművész a maga nemében világrekordernek számít: Andruskó Károly eddig 220 minikönyvet és 4080 ex librist készített el, továbbá közel 7800 fa- és linómetszetet került ki a keze alól. A kora ellenére rendkívül aktív, életét teljesíggel az alkotásnak szentelő mester első ízben jutott el Erdélybe; Székelyudvarhely,

Korond és Farkaslaka jelentették a megállót, s a kertre nyíló kicsiny zentai műtermében most éles vésők örökítik a látott tájat, megpróbálva visszaadni annak ígétét.

A vázlatok alapján a tervek szerint újabb minikönyv születik, az elkészült metszetekből pedig — amúgy mutatóba — ezúttal közlünk egyet.

(s. p.)

Tamási Áron szülőháza Farkaslakán

Megyénkben a Budai Bábszínház

Nemrég Szentendrén mutatta be *Bubu kalandjai* című előadását a Budai Bábszínház, rövidesen, 22-én két előadással is szerepelnek a ceglédi művelődési házban. Az együttes 1990-ben alakult, illetve vette fel a Budai Bábszínház nevet, ezt megelőzően a váltakozó létszámú báboscapat hosszú évekig járta az országot. A magánvállalkozói társulat — amint *Cs. Szabó István*tól megtudtuk — nem csupán a ceglédi kisiskolásokra számít, ezért két előadásra szerződtek, egyik délelőtt 10 órától, a másik délután fél 3 órától kezdődik.

Az idei Tériné-balettdíjasok

Kaszás Ildikó balettmester, *Hágai Katalin* magántáncosnő, *Vékes Roland*, a táncművészeti főiskola növendéke kapta meg az idei Tériné Horváth Margit-balettdíjat. *Géczy Éva* balettmester életművéért kapta meg az elismerést. Az immár negyedik alkalommal odaítélt kitüntetéssel kedden a Magyar Állami Operaházban vették át a jutalmazottakat. A díjat Tériné Horváth Margit,

az Operaház egykori táncművésze, balettmestere és koreográfusa emlékére a táncművészeti főiskola növendéke kapta meg az idei Tériné Horváth Margit-balettdíjat. *Géczy Éva* balettmester életművéért kapta meg az elismerést. Az immár negyedik alkalommal odaítélt kitüntetéssel kedden a Magyar Állami Operaházban vették át a jutalmazottakat. A díjat Tériné Horváth Margit,